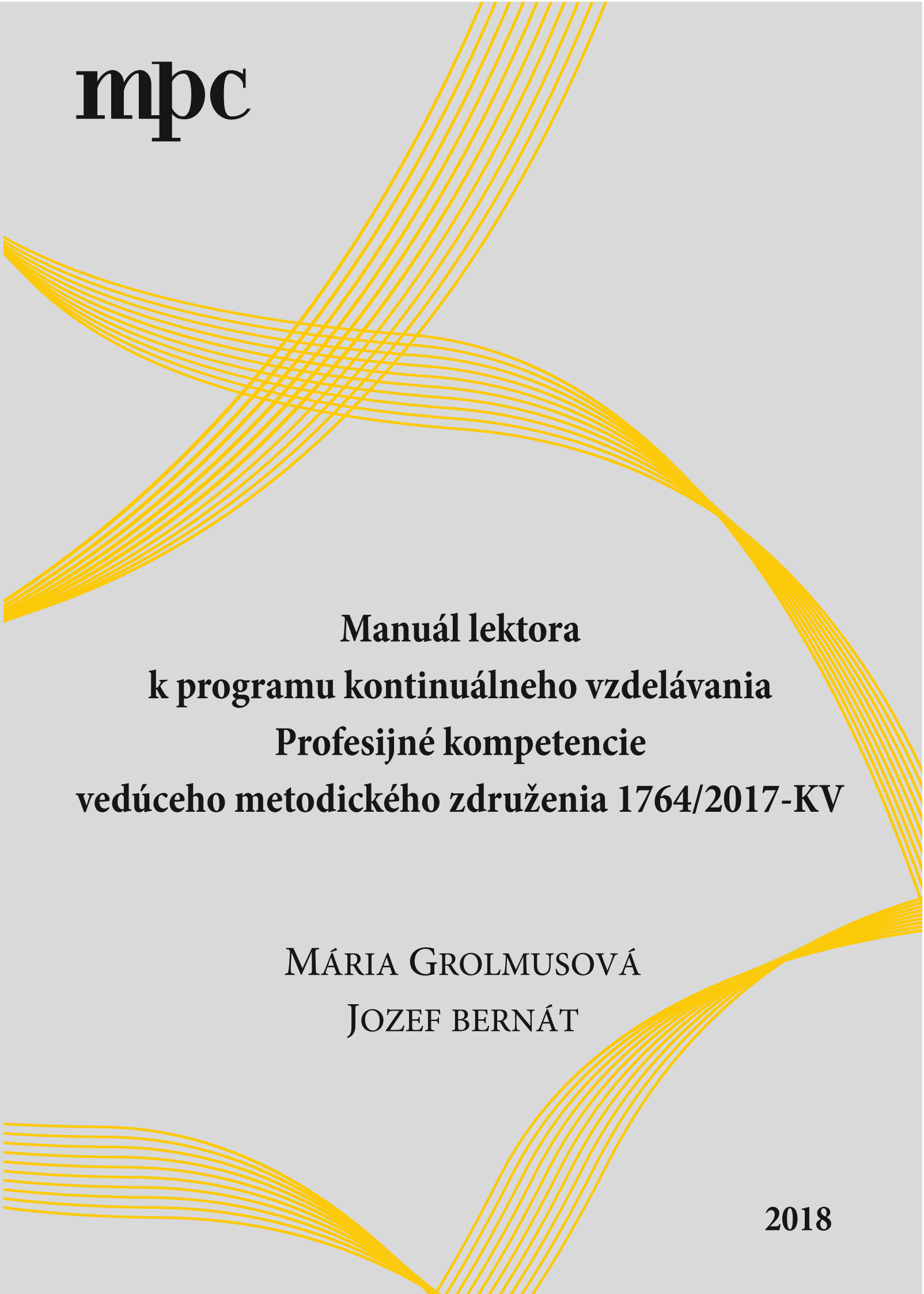

The background features several decorative, wavy yellow lines that sweep across the page from the top right towards the bottom left, creating a dynamic, abstract pattern.

mpc

**Manuál lektora
k programu kontinuálneho vzdelávania
Profesijné kompetencie
vedúceho metodického združenia 1764/2017-KV**

**MÁRIA GROLMUSOVÁ
JOZEF BERNÁT**

2018

**Manuál lektora
k programu kontinuálneho vzdelávania
Profesijné kompetencie
vedúceho metodického združenia
1764/2017-KV**

Mária Grolmusová
Jozef Bernát

Bratislava 2018

Úvod

Predložený manuál je učebnou pomôckou pre učiteľov kontinuálneho vzdelávania, príp. externých lektorov, ktorí vzdelávajú v programe *Profesijné kompetencie vedúceho metodického združenia*.

Predstavuje odporúčania na učebné materiály, ktoré vyplňajú obsahovú stránku daného programu. Lektorský manuál je obsahovo usporiadaný podľa tematických celkov, ktoré sú súčasťou akreditovaného programu. K jednotlivým tematickým celkom sú uvedené odkazy na príslušné učebné zdroje, ktoré poskytujú potrebné informácie v danej oblasti.

1/ Výhodiská k práci metodického združenia a základné legislatívne a pedagogické dokumenty pre materské a základné školy

Cieľ:

Orientovať sa v základnej legislatíve a pedagogických dokumentoch vzťahujúcich sa na činnosť metodického združenia.

Inštrukcie, učebné zdroje:

Téma: Základné legislatívne a pedagogické dokumenty vzťahujúce sa na činnosť metodického združenia

Témy v module reflektujú na aktuálne potreby a požiadavky pedagogických zamestnancov vychádzajúc:

- zo zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20170901>
- zo zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
podľa § 32 Kariérová pozícia bod 1), bod 2) písmeno a)
podľa § 33 Pedagogický zamestnanec špecialista a odborný zamestnanec špecialista bod 1), bod 2) písmeno e), bod 3) písmeno a), b), bod 8
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/317/20170901>
- zo zistení Štátnej školskej inšpekcie
Stav výchovno-vzdelávacej činnosti a učenia sa päť- až šesťročných detí v materských školách v školskom roku 2016/2017 v SR sa uvádza:
https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/SPRAVY/2017/111_TI_MS_SR_16_17_.pdf
Správa o stave odstránenia nedostatkov zistených pri inšpekciách v materských školách v školskom roku 2016/2017 v SR
https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/SPRAVY/2017/112_NI_MS_SR_16_17.pdf

Správa o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole v školskom roku 2016/2017 v SR

https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/SPRAVY/2017/121_SS_KI_ZS_2016_2017_SR_2.pdf

Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2018/2019

<http://www.minedu.sk/data/att/13081.pdf> (39 – 42 s.)

- z vyhlášky 320/2008 Z. z. o základnej škole
podľa § 4 body 1, 3, 4, 6, 7
podľa § 17 body 1, 3
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/320/20150901>
- z vyhlášky 306/2008 Z. z. o materskej škole
podľa § 6 body 1 – 5
podľa § 9 body 1, 4
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/306/20090901>
- ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE PREDPRIMÁRNE VZDELÁVANIE V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH s platnosťou od 1. septembra 2016
http://www.statpedu.sk/files/articles/nove_dokumenty/statny-vzdelavaci-program/svp_materske_skoly_2016-17780_27322_1-10a0_6jul2016.pdf
- Inovovaný ŠVP pre základné školy – Vzdelávacie štandardy pre 1. stupeň ZŠ
<https://www.minedu.sk/vzdelavacie-standardy-pre-1-stupen-zs/>

Téma: Pedagogická dokumentácia v základnej a materskej škole vzťahujúca sa na činnosť metodického združenia

- Plán činnosti metodického združenia, ŠkVP pre predprimárne vzdelávanie, ŠkVP pre primárne vzdelávanie, plán vzájomných pozorovaní (hospitácii), záznamový hárok z pozorovania (hospitácie), plán vychádzok a exkurzií, systém hodnotenia a klasifikácie žiakov (hodnotiacia politika) v predmete...

Iné podporné materiály:

Autentické príklady z reálnych materiálov poskytnutých z reálnych materských a základných škôl. Materiály sú pracovné, ukážky nemožno považovať za vzor, sú originálne **(Príloha 1, 2, 3, 4)**.

Autentické materiály účastníkov vzdelávania vzťahujúce sa na pedagogickú dokumentáciu v činnosti metodického združenia.

2/ Metodické združenie v pedagogickom riadení materských a základných škôl

Cieľ:

Vedieť uplatniť manažérske kompetencie vedúceho metodického združenia.

Inštrukcie, učebné zdroje:

Téma: Metodické združenie v systéme riadenia školy

Téma: Postavenie, poslanie a funkcie metodického združenia

Téma: Vedúci metodického združenia

Téma: Obsah, formy a metódy činnosti metodického združenia

Iné podporné materiály:

Príloha 5_Ivan Pavlov – *Poradné a metodické orgány v pedagogickom riadení základných a stredných škôl*, MPC Prešov, 2001

Príloha 6_Metodické a poradné orgány v školskej legislatíve – spracovaný materiál

Príloha 7_Ján Dravecký – *Školský manažment*, Poprad 2011, Metodické orgány s. 84-88

Príloha 8_Manuál k MZ – spracovaný materiál

Príloha 9_Kompetenčný profil vedúceho metodického združenia

Iné podporné materiály:

ZISTENIA ŠŠI V OBLASTI RIADENIA MŠ – Poradné orgány riaditeľa

https://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/Zistenia_SSI.pdf

3/ Riadenie procesov, plánovanie a hodnotenie činnosti metodického združenia

Cieľ:

Získať potrebné spôsobilosti na riadenie procesov metodického združenia. Vedieť spolupracovať pri návrhu a tvorbe plánu metodického združenia. Využívať rôzne spôsoby a formy evalvácie činnosti metodického združenia.

Inštrukcie, učebné zdroje:

Téma: Zlepšovanie procesov riadenia činnosti metodického združenia v súčinnosti s riadiacou prácou vedenia školy

Téma: Presadzovanie a uplatňovanie progresívnych metód edukácie na škole

Téma: Kritériá hodnotenia vzdelávacích výsledkov detí/žiacov

Téma: Vplyv vedúceho metodického združenia na rozvoj profesijných kompetencií členov metodického združenia

Téma: Plánovanie činnosti metodického združenia

Téma: Tvorba plánu práce metodického združenia

Téma: Hodnotiace činnosti v riadení metodického združenia

Téma: Evalvácia činnosti metodického združenia

Profesijné štandardy <https://www.minedu.sk/pokyn-ministra-c-392017-ktorym-sa-vydavaju-profesijne-standardy-pre-jednotlive-kategorie-a-podkategorie-pedagogickych-zamestnancov-a-odbornych-zamestnancov-skol-a-skolskych-zariadeni/> (**Príloha 10, Príloha 11**)

Irena Trojanová, 2014. *Ředitel a střední management školy*. Praha: Portál, 2014, ISBN 978-80-262-0591-3, s. 33-69

Ivan Turek, 2005. *Inovácie v didaktike*. Bratislava: MPC v Bratislave, 2005. ISBN 80-8052-230-8

Jozef Bernát, 2015. *Implementácia kooperatívneho vyučovania v primárnom vzdelávaní*. Bratislava: MPC, 2015. ISBN 978-80-565-1174-9 (**Príloha 12**)

Dagmar Sitná, 2013. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0404-6

Daniela Heldová et al., 2011. *Metakognitívne stratégie rozvíjajúce proces učenia sa žiakov*. Bratislava: MPC v Bratislave, 2011. ISBN 978-80-8052-372-5

Metodický pokyn č. 22/2011 na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základnej školy č. 2011-3121/12824:4-921 platný od 1. mája 2011

Eva Matuchová, 2014. *Hodnotenie v podmienkach súčasnej materskej školy*. Bratislava: MPC v Bratislave, 2014. ISBN 978-80-8052-775-4 (**Príloha 13**)

Mária Grolmusová, 2014. *Hodnotenie žiakov na prvom stupni základnej školy s dôrazom na bodové hodnotenie*. Bratislava: MPC v Bratislave, 2014. ISBN 978-80-8052-897-3 (**Príloha 14**)

4/ Interpersonálna kooperácia v riadení metodického združenia

Cieľ:

Využívať efektívne kooperatívne formy v interpersonálnych vzťahoch s pedagogickými zamestnancami školy, vedením školy a rodičmi žiakov.

Inštrukcie, učebné zdroje:

Téma: Efektívne formy kooperácie s vedením školy a pedagogickými zamestnancami školy

- **Príloha 5**_Ivan Pavlov – *Poradné a metodické orgány v pedagogickom riadení základných a stredných škôl*, MPC Prešov, 2001

Téma: Vzájomné hospitácie, tvorba kritérií hodnotenia sledovaných výchovno-vzdelávacích oblastí

- Ako byť lepším učiteľom – priateľské hospitácie <http://www.burjanoskole.sk/?p=2640>

Téma: Spolupráca s rodičmi detí/žiacov školy (spôsoby aktivizácie rodičov k budovaniu kooperácie, partnerského vzťahu k škole a k priamej výchovno-vzdelávacej spolupráci)

- Hľadáme možnosti partnerstva rodiny a školy (MPC – Chalupová, Suchožová, Ustohalová)
http://cloud2.edupage.org/cloud/spolupraca_s_rodinou_-_mpc_presov.pdf?z%3Apx7rCtTvxyIpuHXVtx6nMHxgeNi%2BHzNcoRXOdIqb1tk1bmmGW6azm1wm8r8tRCKI
- Spolupráca rodiny a školy (PaedDr. Ján Dravecký, PhD., Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta – Inštitút J. Páleša v Levoči)
http://www.jan.dravecky.org/data/spolupraca_rodiny_a_skoly.pdf
Dokument dostupný na internete [NÁMĚTY KE SPOLUPRÁCI ŠKOLY S RODINOU](#)
- Spolupráca s rodičmi <http://www.skola21.sk/kniznica/spolupraca/spolupraca-s-rodicmi/dalej>
- Dotazník (námet) – Kooperácia školy a rodiny a jej determinanty z pohľadu učiteľov a rodičov
<https://www.surveymonkey.com/survey/d/K7T9U8W2I9D1J9T5B>
- **Príloha 15**_Spolupráca školy s rodinou

Téma: Tímová spolupráca (otvorená participácia, reflexia činnosti, spoluúčasť na procesoch rozhodovania)

- Tímová práca – učebné texty http://web.tuke.sk/kasv/assets/doc/tp/Timova_praca-ucebne_texty.pdf
- Tímová práca (Róbert Debnár) <https://www.ipaslovakia.sk/sk/ipa-slovník/timova-praca>

Iné podporné materiály:

Aké sú pravidlá tímovej práce? Pod pojmom tímová práca sa rozumie spôsob organizácie práce založený na spoločnom zapojení, vzájomnej spolupráci a zodpovednosti všetkých členov tímu pri plnení stanovených úloh a dosiahnutí vytýčených cieľov. Tímová práca dnes čoraz viac získava na význame, a preto je chápaná ako jeden z najdôležitejších faktorov konkurencieschopnosti podniku. Dôsledkom tímovej práce by preto mala byť úspora času i peňazí a viditeľné zlepšenie kvality. Motivovanie zamestnancov a humánnejšie pracovné prostredie sú len niektoré z jej výhod. Tímová práca si vyžaduje:

- bezprostrednú interakciu,
- spoločné ciele a pravidlá hry,
- spoločné hodnoty,
- primeraný pocit spolupatričnosti,
- vhodný spôsob komunikácie so spolupracovníkmi,
- schopnosť integrácie a riešenia konfliktov,
- schopnosť „zdravo“ sa v tíme presadiť.

Medzi základné prínosy tímovej práce patrí:

- efektívnejšie plnenie úloh, a to jasným zadefinovaním pravidiel fungovania tímu,
- zvýšenie motivácie a umožnenie osobného rastu,
- lepšie a rýchlejšie riešenie daného problému, čo je možné rozdelením riešenia problému medzi všetkých členov tímu,
- mnohotvárnosť názorov v tíme hrať dôležitú úlohu pri rozhodovaní,
- tím má väčšiu pracovnú kapacitu a lepšiu schopnosť pri rozhodovaní ako jednotlivec,
- v tíme je lepšia komunikácia a informovanosť,
- tím generuje oveľa viac kreatívnych myšlienok,
- tím je zárukou objektivity a neutrality pri rozhodovaní v závislosti od určitých noriem a pravidiel,
- tímová práca môže slúžiť ako racionalizačný nástroj na redukciiu priebežnej doby výroby a na zníženie celkových nákladov v rôznych oblastiach,
- posilňuje sa spoluzodpovednosť pracovníkov,
- tímová práca pozitívne vplýva na zníženie fluktuácie zamestnancov,
- chyby je možné v tíme lepšie korigovať a predísť tak chybnému rozhodnutiu.

Pre dobré fungovanie tímovej práce je veľmi dôležité akceptovanie hodnôt jednotlivých členov tímu. Spoločné hodnotenie postupov a procesov je možné iba v prípade, že uznávate hodnoty vašich spolupracovníkov a chápete ich najvnútornejšiu motiváciu.

Tím na druhej strane vytvára aj akýsi skupinový tlak, ktorý podporuje príslušnosť k tímu a jeho identitu. Ak dôjde z jeho strany k prekročeniu istých hraníc, môže to mať negatívny dosah na fungovanie tímov i náladu jednotlivých členov. Pociť nezraniteľnosti tímu tak môže viesť k prijímaniu nekalkulovaných rizík, nepripúšťa sa spätná väzba a príslušníci tímu sú postihnutí skupinovou slepotou. Okolie už nie je vnímané ako realita, vlastná dynamika tímu ho vedie k chybnému jednaniu, čo nakoniec má za následok jeho stroskotanie.

5/ Pedagogicko-psychologické zručnosti vedúceho metodického združenia

Ciel':

Získať pedagogicko-psychologické zručnosti vedúceho metodického združenia a uplatňovať ich v praxi. Vedieť viesť ľudí, riadiť prácu učiteľských tímov a riešiť problémy pri práci v tíme.

Inštrukcie, učebné zdroje:

Téma: Schopnosť viesť pracovný tím a kooperovať (desatoro lídra, pedagogický takt, optimizmus, seba-poznanie, sebauvedomenie, sebaovládanie, sebareflexia, sebakritika, motivácia, angažovanosť, rešpektovať iných a prijímať ich názory, sledovať ciele, predkladať vízie, oceňovať, hodnotiť, zdôvodňovať, prijímať zodpovednosť).

- DeVITO, Joseph. 2001. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-7169-988-8
- TRACY, Brian. 2010. *Ako vedú úspešní lídri*. Bratislava: Eastone Books, 2010. ISBN 9788081091-452
- HELLER, Robert. 2005. *Príručka manažéra*. Bratislava: Ikar, 2005. ISBN 805510882X
- Vedenie ľudí – manažment <https://referaty.aktuality.sk/vedenie-ludi-manazment/referat-8874>

Téma: Schopnosť komunikovať (umenie aktívne počúvať, poznať svoje potreby i potreby iných, vyjadrovať sa jasne, viesť konštruktívny rozhovor, všímať si neverbálne signály, poskytovať spätnú väzbu, konštruktívne kritizovať).

- DeVITO, Joseph. 2001. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-7169-988-8
- DUPUY, Ernest. 2002. *Úspešný dialog*. Praha: Portál. 2002. ISBN 80-7178-666-7
- TEGZE, Oldřich. 2003. *Neverbální komunikace*. Praha: Computer Press, 2003. ISBN 80-251-0183-5

Téma: Schopnosť riešiť problémy v tíme (správať sa asertívne, konštruktívne riešiť konflikt, odpútať sa od problému, byť spontánny, vyjednávať, byť kritický).

- KAČÁNI, Vladislav a BUCKOVÁ, Michaela. 2001. *Ako zvládať konflikty*. Bratislava: IRIS, 2001, ISBN 80-89018-21-1
- BEDNAŘÍK, Aleš. 2001. *Riešenie konfliktov*. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2001, ISBN 80-968095-4-7

- PRAŠKO, Ján a PRAŠKOVÁ, Hana. 2007. *Asertivitou proti stresu*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1697-6
- PRAŠKO, Ján a PRAŠKOVÁ, Hana. 2001. *Proti stresu krok za krokom*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0068-9
- HENNING, Claudius a KELLER, Gustav. 1996. *Antistresový program pro učitele: Projevy, příčiny a způsoby překonání stresu z povolání*. Praha: Portál. 1996. ISBN 80-7178-093-6

Iné podporné materiály:

Desatoro lídra:

1. Byť lídrom znamená byť človekom!
2. Líder musí mať guráž čeliť krízovým momentom s chladnou hlavou.
3. Lídrom vo svojom odbore sa môžeš stať rýchlejšie, ak sa necháš viesť iným lídrom (dokonca aj mimo svojho odboru).
4. Líder je vizionár, preto sa díva od súčasného okamihu smerom k budúcnosti. Minulosť mu slúži len na vnútorné poznanie, ktoré ho posúva smerom k novým perspektívam a príležitostiam.
5. Tam, kde iní končia, líder hľadá možnosti.
6. Líder myslí najskôr na svoju organizáciu, potom na tím, tak na jednotlivcov. Svoje osobné záujmy stavia na posledné miesto.
7. Líder neskočí do studne, keď niekto „zapíska“. Vie však hľadať kompromisy, ak je to potrebné pre vyšší záujem.
8. Najvyššou istotou lídra je neistota správnosti rozhodnutia.
9. Líder musí spolupracovať s inými lídrami. Vznikne tak synergický efekt napredovania.
10. Byť lídrom znamená byť sám (SO) sebou.

Andrea Hradiská

Stručné zhrnutie najdôležitejších protistresových návrhov

1. Znížte príliš vysoké ideály
Kto na seba i na druhých kladie príliš vysoké nároky, neustále sa vystavuje nebezpečenstvu frustrácie. Akceptujte skutočnosť, že človek je tvor omylný a nedokonalý.
2. Neprepadajte syndrómu pomocníka
Vyhnite sa nadmernej identifikácii s potrebami iných ľudí. Nesnažte sa byť zodpovední za všetkých a za všetko. Čím viac budete ostatným pomáhať, tým viac budú bezmocní.
3. Naučte sa hovoriť nie
Nenechajte sa preťažovať! Povedzte nie, ak budete cítiť, že je toho na vás veľa. Myslite tiež na seba.
4. Stanovte si priority
Nemusíte byť všade a vždy. Neplýtvajte svojou energiou na nespočetné aktivity. Sústreďte sa len na podstatné činnosti.

5. Dobrý plán ušetrí polovicu práce
Rozdeľte si prácu rovnomerne. Cestu k cieľu rozčleňte na etapy, ktoré budete schopní postupne zvládať snažte sa vyhýbať odkladaniu práce a úloh.
6. Robte prestávky
Uvedomte si, že zásoba vašej energie je obmedzená. Nežeňte sa z jednej činnosti do druhej.
7. Hľadajte emocionálnu a vecnú podporu
Prejavená bolesť – polovičná bolesť. Nájdite si „vrbu“ a dôverníka, ktorému môžete otvorene povedať o svojich problémoch.
8. Vyvarujte sa negatívneho myslenia
Akonáhle sa ocitnete v stave prílišného sebaopozorovania a ľútosti, povedzte si „stop“. Položte si otázku: „Čo je vo mne dobré?“ Tešte sa z toho, čo viete a dokážete.
9. Predchádzajte problémom na vyučovaní
Vyučovaciu hodinu si dobre pripravte. Oznamte triede hneď na začiatku svoje očakávania. Na dodržiavanie noriem a pravidiel reagujte dôsledne. Vyhýbajte sa vyhrážkam.
10. V kritických okamihoch vyučovania zachovajte rozvahu
Pripravte sa duševne na (možné) disciplinárne konflikty. Nedajte sa v problémovej situácii zviať k impulzívnemu konaniu. Uvedomte si, ktoré spôsoby konania sú primerané. Jedincovi alebo kolektívu môžete pri nevhodnom správaní vziať vietor z plachiet aj neočakávanou paradoxnou reakciou alebo humorom.
11. Dopĺňajte energiu, žite zdravo
Vaša práca nie je pupkom sveta. Venujte sa činnostiam a vzťahom, pri ktorých sa cítite dobre a ktoré vás naplňujú. Berte vážne signály vášho tela. Doprajte si dostatok spánku, osvojte si relaxačné metódy.
12. Vyhľadávajte vecné výzvy
Buďte otvorení novým skúsenostiam. Rozširovaním obzorov a repertoáru výchovných a vyučovacích metód zvýšite svoju zručnosť ovládať stres.

Spracované podľa: Henning Claudius, Keller Gustav: Antistresový program pro učitele. Praha, Portál 1996.

Záverečná poznámka:

V prípade potreby zaslania príloh uvedených v tomto dokumente kontaktujte jeho autorov.

Text © PaedDr. Mária Grolmusová, Mgr. Jozef Bernát

**Manuál lektora
k programu kontinuálneho vzdelávania
Profesijné kompetencie vedúceho metodického združenia
1764/2017-KV**

Vydalo Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, Ševčenkova 1128/11, 850 05 Bratislava,
www.mpc-edu.sk, v roku 2018 ako 1. vydanie s počtom strán 14.

Autori vzdelávacieho programu:

PaedDr. Mária Grolmusová, pracovisko Žilina

Mgr. Jozef Bernát, pracovisko Prešov

Redakčná úprava: Mgr. Terézia Peciarová

Grafická úprava: Ing. Monika Chovancová